

Til
Klagenemnda for miljøinformasjon
c/o Advokatfirmaet Haavind Vislie AS
v/ advokatfullmektig Christina Five Berg
Postboks 359 Sentrum
0101 Oslo

Dato: 15.03. 2006

Klage på manglende miljøinformasjon

WWF og Norges Naturvernforbund vil med dette be klagenemnda for miljøinformasjon gå inn og vurdere den vedlagte saken opp mot Miljøinformasjonslovens innhold og de prinsipper denne er ment å ivareta når det gjelder allmennhetens rett til å få miljøinformasjon fra næringsvirksomheter som utøver stor miljøpåvirkning.

Saken Ulvig Kiær AS

Ved å ikke ville utlevere relevant miljøinformasjon bryter Ulvig Kiær AS etter NNV og WWF sitt syn miljøinformasjonsloven. Vi minner om at dette er Norges største private skogeiendom og det drives et profesjonelt skogbruk på eiendommen. Man burde da forvente at miljøambisjonene, kjennskap til lovverk, håndtering av henvendelser, åpenhet om drift og profesjonalitet til omverden også var blant det beste i Norge. Vi viser også til at en befaringsgjort av Namskogan kommune avslørte at firmaet hadde drevet ulovlig hogst i fjellskog (manglende søknad om hogst i område med meldeplikt) og at dette i sin tur hadde ført til ødeleggelse av storfuglleik, jf befaringsrapport fra Namskogan kommune av 19.12. 2005.

På grunnlag av dette ba NNV og WWF Ulvig Kiær AS om å oversende følgende skriftlig, dokumenterbar og etterprøvbar dokumentasjon via post eller e-post;

- En oversikt over alle registrerte, verdifulle naturmiljøer og restaureringsbiotoper på sin eiendom i Namdalen (inkludert verdifulle naturtyper, hensynsområder, MiS-biotoper og nøkkelbiotoper), med nødvendig informasjon om miljøene (lokalisering og avgrensning er vist på relevante kart, naturkvalitetene er beskrevet, skjøtsel og hensyn omtalt m.v.).
- Oversender landskapsøkologisk plan for angjeldende eiendom. Hvis slik ikke foreligger kreves en skriftlig begrunnelse på hvorfor dette ikke er gjort, samt tidsplan for når denne vil foreligge.
- Innsyn i hogstplaner for angjeldende eiendom og vurderinger av hvordan miljø- og friluftsverdier ivaretas innenfor de rammer sertifiseringsreglene setter.
- Redegjørelse for hvilke konsekvenser planlagt og utført skogsdrift har for artsforekomster unntatt offentlighet.
- Hvis det er foretatt hogst i eller inntil verdifulle naturmiljøer, gis en skriftlig og samtidig kartfestet beskrivelse av omfang og konsekvenser for miljøet.

Det har vi ikke fått.

Vi viser til følgende relevante dokumenter i denne saka:

- henvendelse av 28.11.2005 fra WWF med ønske om utlevering av miljøinformasjon fra Ulvig Kiær AS sin skogeiendom i Namdalen (vedlegg 1).
- avslag på utlevering av informasjon fra Ulvig Kiær AS av 28.11.2005 (vedlegg 2).
- brev av 04.12.2005 fra Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag om samme sak (vedlegg 3).
- notat utarbeidet av Norskog 06.01.2006, der de redegjør for sitt syn på utlevering av miljøinformasjon fra skogbrukshold (vedlegg 4).
- brev fra NNV og WWF til Norsk Akkreditering av 09.01.2006 om samme sak (vedlegg 5).
- Svarebrev fra Ulvig Kiær AS av 20.01. 2006 (vedlegg 6).
- Befaringsrapport fra hogst i Namsskogan kommune av 19.12. 2005 (vedlegg 7).

Samlet vurdering NNV og WWFs klagegrunnlag

NNV og WWF har etterspurt relevante miljødata fra bedriften Ulvig Kiær AS i Nord-Trøndelag, men vi har fått svært lite tilfredsstillende svar på våre konkrete henvendelser om dette. Etter netten to måneder fikk vi svar, men ikke i en slik form at våre spørsmål omkring relevant miljøinformasjon ble besvart. Ved å ikke utlevere tilfredsstillende, etterspurt miljøinformasjon begår Ulvig Kiær AS etter NNV og WWF sitt syn et klart og alvorlig brudd på deres informasjonsplikt i henhold til lov om tilgang på miljøinformasjon.

I korthet har vi ønsket konkret kjennskap til hvordan miljøverdiene fordeler seg på Ulvig Kiær AS sin eiendom, og hvilke konkrete tiltak skogeier har planer om eller satt i verk som påvirker disse miljøverdiene. Denne informasjonen som vi har etterspurt, men ikke fått tilgang til, er sentral for å etablere en god og åpen toveiskommunikasjon, fra skogeier til allmennheten og visa versa. Åpenhet og enkel tilgang til miljødata helt avgjørende for at alle parter, inkludert NNV og WWF, på en best mulig måte kan bidra til å nå myndighetenes målsetting om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010.

Ulvig Kiær AS er, i likhet med resten av norsk skogbruk, miljøsertifisert på grunnlag av Levende Skog sine standarder og miljøledningssystemet ISO 14001. All miljøsertifisering har åpenhet og innsyn som grunnprinsipp. Selv om det ikke uttales konkret i selve standardene til Levende Skog, så er dette et selvsagt og nødvendig grunnprinsipp også her.

NNV og WWF mener også at Ulvig Kiær AS sin næringsorganisasjon, Norskog, har tolket miljøinformasjonsloven på en feilaktig måte (vedlegg 4). Etter vårt syn viser Norskog på en rekke punkt feil forståelse av hvordan loven skal anvendes, bl.a. ved bare å legge informasjonsplikt etter skoglova til grunn (sammen med etablerte sertifiseringsrutiner), å mene at muntlig besvarelse i mange tilfeller er mest hensiktsmessig, å nekte utlevering av bakgrunnsinformasjon for miljødata, å gjennomført nekte å utlevere opplysninger om truede og sårbare arter, å nekte å utlevere opplysninger om jaktbare arter, å nekte å utlevere tekstdel til skogbruksplan eller annet enn kartene i en landskapsøkologisk plan, å benytte passivt eierskap som argument for at informasjonsplikt ikke foreligger, samt å benytte kostnader ved framskaffelse av data som begrunnelse for å nekte utlevering av dem.

Overordnede rammer for informasjonsplikten

NNV og WWF sitt brev av 09.01.2006 til Norsk Akkreditering dokumenterer at den konkrete saken kan ha betydelige juridiske og økonomiske konsekvenser for grunneier. Dette vil ikke være noen uvanlig situasjon når miljøorganisasjoner ønsker å få tilgang på miljøinformasjon i forbindelse med skogsdrift, bl.a. fordi Levende Skog er den standarden som de aller fleste norske skogbrukere har forpliktet seg til å følge og er sertifisert etter. Det er her naturlig å vise til enkelte uttalelser under lovarbeidet (Ot. Prp. Nr 116 (2001-2002), som nettopp henspiller på koblingen mellom lova og Levende Skog:

- Under kapittel 12 "miljøinformasjon i virksomhet" er det vist til uttalelser fra landbruksorganisasjonene. Bl.a. står det her at Norges Bondelag har uttalt at "*med andre ord landbruket kan og vil dokumentere sin miljøinnsats*", og Norskog m.fl. at "*næringen har selv tatt hånd om disse utfordringene gjennom "Levende Skog" prosessen og tilhørende miljøsertifiseringsopplegg med tredje parts informasjon.*" I sammenheng med at enkelte høringsinstanser har vært bekymret for arbeidet med å oppfylle informasjonskravene har Miljøverndepartementet samtidig uttalt følgende: "*Departementet vil påpeke at virksomheten allerede i henhold til gjeldende rett er pålagt kunnskapsplikter om sin miljøpåvirkning i forskjellige relasjoner.*"
- På lignende vis står det i kapittel 20 "*merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget*" at "*for skogbruket vil det i forhold til kunnskapsplikten i § 9 være relevant å ta utgangspunkt i de forhold som er beskrevet i Levende Skogs standarder for et bærekraftig norsk skogbruk.*"

Disse utsagnene peker etter NNV og WWF sitt syn helt klart og entydig i retning av at skogbruksnæringen er pliktig til å utlevere samme miljøinformasjon som de blir miljøsertifisert etter også til allmennheten når det blir etterspurt.

Det er grunn til å påpeke at de juridiske og økonomiske konsekvensene av miljøkravene i sertifiseringssystemet gjør at det må være i alles interesse at denne informasjonen er dokumenterbar og etterprøvbart. Det er med andre ord viktig at den foreligger skriftlig og er mest mulig konkret og detaljert. Muntlig overlevering av informasjon, samt vage og utfullstendige opplysninger bidrar i denne sammenheng lett til å svekke tilliten til sertifiseringssystemet og undergrave nytten av miljøinformasjonslova.

Behovet for en rask, enkel og kostnadseffektiv informasjonsflyt

NNV og WWF har stor forståelse for skogeiere sitt ønske om å unngå tungvinte løsninger på informasjonsflyten, som samtidig kan føre til uheldige forsinkelser for skogsdrifta eller på andre måter bli unødig arbeidskrevende og være fordyrende for skogeier. Dette er derfor en problemstilling vi hadde forventet at næringa selv for lengst hadde innsett og tatt konsekvensen av, med nettopp å innføre gode og effektive rutiner for utlevering av nødvendig informasjon.

Gjennom norske kommuner sin kartlegging av verdifulle naturtyper, skogbruket sine miljøregistreringer og ulike nøkkelbiotopkartlegginger, er det i løpet av de siste årene blitt samlet mye relevant miljøinformasjon. Datamaterialet gir riktignok normalt ikke et tilstrekkelig grunnlag for å dokumentere de miljøverdiene som skogbruket påvirker, men det utgjør et sentralt grunnlagsmateriale.

Resultater fra miljøregistreringer som berører skogbruksvirksomhet bør som hovedregel gjøres allment tilgjengelig over Internett. Direktoratet for naturforvaltning sin Naturbase med resultatene fra naturtypekartleggingen i kommunene gir et godt eksempel på hvordan dette kan gjøres. Dette datamaterialet er samlet inn på en relativt standardisert måte som har gjort det mulig for allmennheten å få enkel tilgang til dataene via Internett. På tross av vesentlig større ressurser og minst like standardisert opplegg har dette i svært liten grad skjedd for resultatene fra skogbruket sine egne miljøregistreringer (MiS). Dette er også i motsetning til hva offentlig svensk skogforvaltning har gjennomført med sin internettløsning for presentasjon av bl.a. nøkkelbiotoper. Manglende tilgjengelighet over Internett vil derfor for norsk skogbruk inntil videre gi merarbeid ved framskaffelse av relevant miljøinformasjon for den enkelte grunneier, noe som er sterkt beklagelig. Dette er likevel fullt og helt skogbruket sitt interne problem og forsvarer på ingen måte Norskog sitt forsøk på å dytte merkostnadene over på miljøorganisasjoner og andre utenforstående som nå etterspør dataene. Dette må skogbruket selv rydde opp i og ta kostnadene av. Eventuelt merarbeid til skogeiere som følge av dette, bør etter vårt syn i stedet dekkes av skogeierforeningene, offentlig skogforvaltning eller andre som bør stilles til ansvar for denne uforsvarlige somlinga. Det er ikke akseptabelt at de som etterspør miljøinformasjonen skal måtte betale for skogeiers manglende rutiner for informasjonsinnhenting og –formidling, enten ved at det f.eks. stilles krav om at en skal personlig møte opp hos skogeier for å få dataene utlevert, bare få dem meddelt på en udokumenterbar måte i samtaler, eller direkte betale for kopiering av materialet.

Krav til innhold i data som legges ut på Internett

Det er sentralt at de dataene som legges ut inneholder tilstrekkelig informasjon for de som etterspør dem. Blant annet innebærer det følgende;

- Såkalte bruttolister fra MiS må legges fram, ikke bare ”nettolistene” (d.v.s. etter at utvalg er foretatt). I dag legges oftest bare nettolistene ut, noe som også er i strid med Stortinget sine vedtak, se under. Krav om utlevering av bruttolister kan begrunnes både i Levende Skog sitt krav om bevaring av alle nøkkelbiotoper, og at utvalgsprosesser kan medføre (noe som alt er kjent i flere tilfeller) at biologisk svært verdifulle miljøer blir tatt ut i utvalgsprosessen og ikke kommer fram av ”nettolistene”. Siden all relevant miljøinformasjon i henhold til lova skal utleveres, sieder det seg derfor selv at nettolistene er utilstrekkelige.
- Informasjonen om det enkelte objekt må være tilstrekkelig. Et selvsagt krav er at det er kartfestet, slik at avgrensning er vist (med den nøyaktighet grunnlagsdataene tilsier) og kan kobles direkte mot grunneier. I tillegg må objektets type og tilstand være beskrevet, behovet for skjøtsel og hensyn, samt verdi. Det mer detaljerte innholdet i beskrivelsen må trolig utvikles over tid, men det er grunn til å påpeke at både naturtypekartleggingen og MiS-kartleggingen på dette punktet i mange tilfeller er for mangelfull og det må i begge tilfeller arbeides aktivt for å få dataene og metodikken opp på et akseptabelt nivå.
- Det må også komme fram hvem som har utført kartleggingsarbeidet som legges fram (institusjon, person), og når dette er gjort. Dette er fornuftig bl.a. i forhold til de juridiske og økonomiske konsekvensene som materialet har.

Det er i denne sammenheng grunn til å minne om hva en samlet Energi- og Miljøkomité, inkludert Sp og Frp, vedtok ved behandling av St.meld. Nr. 21 (2004-2005), Inst. S.nr. 228 (2004-2005): ”For å sikre kvaliteten på MiS-registreringene er det viktig at det pågående evalueringsarbeidet ferdigstilles og at metoden justeres, dersom evalueringen avdekker

mangler og svakheter. *Det er en forutsetning at alle rådataene er offentlig tilgjengelige på det overordnede nivået de er samlet inn.* ” (vår kursivering).

Landskapsøkologisk plan

I Levende Skog stilles det krav for store skogeiendommer (over 10.000 dekar) om slike planer, med nærmere spesifisering av innhold. Norsk skogbruk har reklamert aktivt for Levende Skog i mange år, er miljøsertifisert etter disse standardene, benyttet dette som argument for økte tømmerpriser, benyttet Levende Skog som argument mot en lovfestet miljøforskrift for skogbruket og uttalt offentlig en rekke ganger i denne perioden at de holder seg til standardene. Vi forventer derfor at slike planer som hovedregel nå er utarbeidet for de fleste aktuelle skogeiendommer, og at det for de som mangler enkelt kan legges fram godt begrunnede årsaker til mangel på slike planer (samt detaljert framdriftsplan for når de blir ferdigstilt). Mangler dette gir det god grunn til å stille spørsmålstegn ved sertifiseringen av vedkommende skogeiendom.

Landskapsøkologiske planer er sentrale miljødokument som er av stor betydning for å dokumentere hvordan miljøverdiene skal sikres i skoglandskapet. Slike dokument må derfor alltid foreligge i sin helhet på en oversiktlig og lett tilgjengelig form, for eksempel som rapporter på pdf-format. Disse planene bør på en slik måte enkelt kunne oversendes via for eksempel e-post ved forespørsel, og kan også med fordel samles i mer sentrale databaser. En relevant parallell er også her de kommunale naturtypekartleggingene, der flere fylkesmenn alt har lagt ut sluttrapportene på Internett i nedlastbar form for kommunene i sitt fylke. Lignende tilgjengelighet må også gjelde for skogbruksplaner generelt, med unntak av de delene som inneholder eventuelle forretningshemmeligheter og samtidig er uten relevant miljøinformasjon.

Informasjon om hogstplaner

NNV og WWF har stor eierinteresse i Levende Skog, siden vi deltok i utviklingsarbeidet. Derfor er vi en part som i aller høyeste grad har interesse av å se hvordan disse standardene følges opp. For å kunne vurdere om miljøkravene følges trengs det opplysninger som de vi har etterspurt, inkludert hvilke framtidige inngrepsplaner som foreligger, med særlig vekt på veibygging og hogst.

Innsyn i hogstplaner er nødvendig for at både offentlige myndigheter og miljø- og friluftsjakter skal kunne gi innspill som faktisk kan sikre at miljøinformasjon kommer inne til skogeier *før* inngrep foretas. Frivillige organisasjoner og andre kan ha viktige miljøkunnskaper som skogeier ikke sitter inne på. Dette er da også bl.a. tydeliggjort i Ulvig Kiær-saken, der det ble hogd i en storfugleik som skogeier tydeligvis ikke hadde god nok kunnskap om. Innsyn i slike planer vil også generelt lette myndighetene og allmennheten sine muligheter til å vurdere miljøkonsekvensene til skogbruket, og hvis denne informasjonen gis på et tidlig tidspunkt bør det også kunne redusere faren for konflikter og unødige forsinkelser av planlagte skogbrukstiltak.

Hogsklassefordeling og hogst i fjellskog

Levende Skog inneholder bl.a. standarder som stiller krav til spesielle hensyn i fjellskogen (her; fjellskog over vernskoggrensa). I de landskapsøkologiske planene er det i tillegg krav om opplysninger og planer når det gjelder gammelskogsandelen på hele eiendommen. Dette, sammen med bl.a. de generelle intensjonene og målene bak Levende Skog, gjør det både naturlig og mest rasjonelt for alle parter at opplysninger om hogstklassefordeling på eiendommene er allment tilgjengelig og anses som en relevant del av miljøinformasjonsplikta den enkelte skogeier har. Statistikken må kunne splittes opp på ulike delområder, der bl.a. andelen ovenfor vernskoggrensa utgjør en egen enhet. For mer begrensede områder må det samtidig forventes at det gis tilgang på bestandskartene (som gir en kartfestet hogstklassefordeling). Også her burde alt ligge godt til rette at både kart og bestandsdata gjøres tilgjengelig og for eksempel legges ut på Internett i søkbare databaser.

Intern miljørevisjon

Den tydelig uttrykte koblingen for skogbruksnæringa mellom Levende Skog, sertifiseringssystemet og miljøinformasjonslova, gjør det etter NNV og WWF sitt syn selvsagt at de interne miljørevisjonsrapportene automatisk blir utlevert når de etterspørres. Som ledd i et troverdig sertifiseringssystem burde dette da også vært opplagt. Etter at denne konkrete saken hadde kommet ut i media ble det fra Ulvig Kiærs side vist til at sakens innhold skulle vurderes gjennom en internrevisjon. Ved henvendelse om å få innsyn i og tilgang til relevant miljøinformasjon etter at internrevisjone var foretatt fikk vi følgende svar fra Ulvik Kiær v/Distriktsjef John Nesser den 08.02. 2006:

- "Viser til henvendelse med ønske om å få oversendt revisjonsrapporten. Etter på ny å ha vært i kontakt med Norskog, har vi fått bekreftet at rapporten er å anse som et internt dokument. Sertifiseringsordningen i skogbruket er inngått mellom flere parter. Det er her lagt opp egne rutiner for internkontrollrevisjoner. Det er ikke slik at enkelte organisasjoner skal ha en funksjon til på egen hånd å overprøve den enkelte revisjon. Revisjonsrapporten vil derfor ikke bli oversendt".

Opplysninger unntatt offentlighet

Disse representerer en spesiell utfordring i forhold til allmennheten sitt krav om tilgang på miljøinformasjon, og § 11 i lova gir rom for å unnta utlevering av slik informasjon. Når det gjelder hvilke opplysninger for bestemte arter og i hvilken form de er unntatt, er det naturlig å følge miljømyndighetene (Direktoratet for naturforvaltning) sine rutiner på dette punktet (disse er for øvrig under revisjon). Det er uansett grunn til å presisere at dette bare er aktuelt for et fåtall av alle våre sjeldne og truede arter.

Det vil være naturlig at de landskapsøkologiske planene behandler slike arter spesielt (noe også Levende Skog krever), med en mest mulig detaljert beskrivelse av forekomst og forvaltningshensyn som skal tas for å sikre artenes miljøkrav, men da innenfor de rammene miljømyndighetene gir. I situasjoner der det dukker opp generelle spørsmål om nødvendige hensyn blir tatt til slike arter, bør det ofte være tilstrekkelig å utlevere slike planer. Ved konkrete saker, for eksempel ved utført eller planlagte hogster innenfor et nærmere angitt område, må både skogeier og offentlige myndigheter være forberedt på at kravet til

hemmeligholdelse av opplysningene må lempes, for at det skal være mulig å føre en konstruktiv debatt og dialog omkring forvaltningen. Erfaringer og praksis ved ulike former for offentlig planlegging, blant annet konsekvensutredninger etter plan- og bygningslova bør her kunne gi egnede rettesnorer for hvordan rutinene bør være. Ved alvorligere konflikter må full åpenhet kreves og § 12, punkt c i lova komme til anvendelse, siden det er faren for ulovlige handlinger som må avklares.

Vi ber om at den manglende oppfølgingen på konkrete miljøhenvendelser i denne saken vurderes opp mot de premisser miljøinformasjonsloven setter og de prinsipper den er ment å ivareta.

Vi vil være behjelpelig med å oversende annen nødvendig korrespondanse i saken som kan bidra til å belyse problemstillingene ytterligere hvis det er nødvendig. Vi kan også stille oss til disposisjon for nemndas arbeid gjennom direkte møte om det er ønskelig. Vennligst ta kontakt med vår kontaktperson: Arnodd Håpnes, WWF. Telefon: 911 92 234, ahaapnes@wwf.no

Mvh

Tore Killingland
Generalsekretær
Norges Naturvernforbund

Rasmus Hansson
Generalsekretær
WWF

Vedlegg:

1. Henvendelse av 28.11.2005 fra WWF med ønske om utlevering av miljøinformasjon fra Ulvig Kiær AS sin skogeiendom i Namdalen.
2. Avslag på utlevering av informasjon fra Ulvig Kiær AS av 28.11.2005.
3. Brev av 04.12.2005 fra Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag om samme sak.
4. Notat utarbeidet av Norskog 06.01.2006, der de redegjør for sitt syn på utlevering av miljøinformasjon fra skogbrukshold.
5. Brev fra NNV og WWF til Norsk Akkreditering av 09.01.2006 om samme sak men med utgangspunkt om at eiendommen er ISO 14001-sertifisert med Levende Skog som standard.
6. Svarbrev fra Ulvig Kiær av 20.01. 2006 (vedlegg 6).
7. Befaringsrapport fra Namsskogan kommune av 19.12. 2005